

Szerkesztői iroda:

Nagy-Enyeden

A KIADÓHIVATALBAN

haván

a lap szellemi részét illető közlemények küldendők.

Kiadóhivatal:

Wokál János könyvkereskedése

haván

az előfizetések és hirdetések bérmentesen küldendők.

Kéziratok nem adnak vissza.

KÖZÉRDEK.

Vegyes tartalmu heti lap.

Megjelenik minden vasárnapon.

Előfizetési feltételek:

helyben házhoz hordva vagy vidékre postán küldve
 egész évre 4 frt.
 fél évre 2 frt.
 negyed évre 1 frt.

Hirdetmények díja:

3 hasábos petit-sorúrt, vagy ennek helyéért 5 kr.
 Bélyegdíjért külön 80 kr.

Nyilvántartás 15 kr.

Jókai Mór.

Kedves vendégünk volt. — Nagy tisztesség nekünk; illő első helyen emlékezni meg róla, Magyarország nagy fiainak egyik legkitünőbbikéről. Ha nem is bir fejedelmi koronával, mégis nagy az ő hatalma, mely nem nehány mértföldre s pár ezer lélekre terjed. Egész birodalma van a szellemi hatás végtelen körében; — milliókra megy azoknak száma, kik csodálják és tisztelik szellemi felsőségét. Van kincstára, gazdag fegyverháza. Ő fejedelem, első miniszter, hadvezér és kincstárnok egy személyben; kincseiből bőven osztogat mindenkinek s fegyverei előtt örömmel hajol meg mindenki, nem csak Magyarországon, hanem fel egész az éjszaki pólusig, s le a délszigetekig, ahol elméje ragyogó szüleményeit érteni, érezni és élvezni tudják. — És ámbár rövid volt itt mulatása, de szellemének varázsa, mely oly lebilincselően hat gyönyörű műveiben, az élőszó közvetlenségével még inkább elragadott. Ép azért várva-várjuk a pillanatot, midőn — ígérete szerint — ismét eljövend körünkbe.

Jókai Mór Nagy-Enyeden.

Mily jó mégis a világ országutja mellett lakni az olyanoknak, kinek van szive, lelke s jó magyar vendégszeretete. Be-betérnek hozzá, megpihennek kis lakában; gazda és vendég kölcsönösen megszeretik egymást s az elválás soha sem történik a nélkül, hogy a viszontlátás szives ígérete mellett ne tegye oda a vendég: örömedben, bánatodban bátran fordulj hozzám, mindig otthon leszek számodra. Hát ha még olyan körül-fordul hozzánk, kinek mi mindnyájan lekötöleztetjéi vagyunk, nagyja-kicsinyje — mind! Ilyen jó pátronus látogatott meg minket Jókai személyében. Sajnáljuk, hogy érkezése idejéről s látogatása czéljáról némi zavarban voltunk s így nem tudtuk ünneplésben fejezni ki érzelmeinket, — de hát, amint az idő rövidsége engedé, megtettük.

Jókai illyefalváról jött. Kassán is megválasztatván képviselőnek, lemondott az illyefalvi kerületéről, de azt sze-

mélyesen jelenté be választóinak, mint kiváló alkotmányos és parlamentarizmus érzékkel bíró államférfi. — Itt Zejk főispán ő méltósága fogadta szives barátságával s vendégül a folyó hó 20-án este érkezett nagy férfit. 21-én reggel már nemzeti lobogók hirdették az öröndetes hírt s midőn Jókai 10 óra körül a megyeházához jött, számos tisztelgő sietett, hogy láthassa és hallhassa az aranyaszajú költőt. Időközben megérkezett V. I. Imre, a „Nemzet“ szerkesztője is Budapestről; egy igen rokonszenves, értelmes ifjú férfi, Jókainak kedves embere. A megye alispánja s főjegyzője bemutatattván, pár fontosabb ügy megbeszélése után a tisztelgések vették kezdetüket. Először a megyei és városi tisztviselők jelentek meg az alispán ur vezetésével, ki meleg szavakban üdvözölve Jókait, — a reánk mért csapások s az ezek által okozott veszteségek helyreállítására irányzott törekvések vázlatosa után megvénk s városunk pártolására kérte fel a jeles törvényhozót. — Nagyon sajnáljuk, hogy gyorsirói jegyzetek hiányában Jókai szép válaszát csak töredékesen adhatjuk. Többek között így szól erőteljes hangján, midőn Nagy-Enyed jelentőségét emelte ki: „A nagyenyedi collegium falai közül a székely ifjak s Erdély magyarsága vitte szát az országra azon kulturai műveltséget, mellyel egykor Magyarország fölött is állott.“ A Nagy-Enyed s Alsófehérmegye felett lezajlott pusztító viharokat érintve, nyomatékkal emelte ki, hogy: ha volt valaha nemzet életében méltó ok bosszu politikát űzni, úgy N.-Enyednél, ha azt űzte volna, teljesen igazolva lenne; de éppen az bámulatos és megragadó, hogy a helyett a megbocsátás terére lépett, azon halad folytonosan hazafi hivatással a haza boldogítására s e tekintetben Enyed példája a magyar politikának mintául szolgál. Járt még itt Enyed feladulása után pár évvel felejtethetetlen megboldogult barátja, b. Kemény István társaságában, ki megmutogatta a vértől áztatott hantokat s helyiségeket; nincs szó a látottak kifejezésére s az író ha meg is írja e borzalmas látványt, az olvasó el nem hiheti, hogy megtörtént dolog. De hagyjuk ezt. — folytatás. — Ilyesmirel nem lehet keserűség nélkül szólni s ezt tenni nem akarja. Most nem mint író, hanem mint politikus jelent meg, de visszajövend nem sokára legkegyelmesebb ura, a fenséges trónörökös felhívásából az irodalom terén korszakot alkotó etnograficus munka érdekében, melybe Enyednek s környékének ismertetését ő fensége bevételni kívánván, arra valószínűleg éppen az ő tolla lesz hivatva. — Szives szavakkal köszönte

a megtiszteltetést s azután a tisztelgőkkel sorban kezelt szorított.

Most a Bethlen-főiskola tanárai jöttek dr. Kovács Ödön rector-professor vezetésével, ki üdvözli a Bethlen-főiskola tanári kara nevében „a nemzet nagy költőjét, a költőben első sorban nem a művészt, hanem egy nemzet nagy nevelőmesterét. Az iskolai tanítás nyújthat ismeretet, rendszert, mi az időkkel változik, de a maradandó kincs minden nagy nemzetnek, elkezdve a költők fejedelmétől, azon nagy szellemek adták, kiket isten lelke ihletett, hogy az örök emberit, a honszerelmet, a férfibátorságot, a női erényt megragadó, első eszményképekben olták be egy nemzet fiába. Kívánja, hogy a költő, ki nemesen rajzolt eszményképeiben örökre élni fog e nemzetben, kedves élő egyéniségben is sokáig éljen közöttük.“

Jókai válaszában kiemelte azon nemes és fontos hivatást, mit a nemzet szellemi életének fejlesztésében a tanároknak teljesíteni kell, — s magát is ezen fontos hivatás munkássának vallva, — megköszönte a tanusított figyelmet.

Délben az újjáruház díszes termében banquette volt. Sietve lett összehíva a közönség érdeklődő része, melynek intelligentiájából 60-an vettek részt. Jókai megnézvén a város utcáit, sétatérét, a kasinóból jött a városházhoz s midőn belépett a díszterembe, a zenekar rázendíté a „Rákóczy-indulót.“ A harmadik étkező után felemelkedett főispán ő mlga s poharát az aranyiszta jelleme, az országgyűlés hatalmas szónokára, a nemzet költőjére, a koszaros regényíróra: Jókaira emelé viharos éljenek között. Roppant érdeklődés között állt fel Jókai s a városházát díszítő igazság nemtőjére czélozva, kinek egyik kezében a védő kard, másikában az ipar s kereskedelem symboluma: a serpenyő van, szépen fejtü ki Enyed hivatását s Enyed iránti rokonszenvét. Kívánja, hogy a haza ügyeit oly lelkes férfiak vezessék, mint főispán ő mlga, kire, valamint a tappintatos és hazafias buzgalmu alispánra, s a házigazdára: a város polgármesterre emelte poharát, mert amint mondá: háromszor iszik a magyar! Csató alispán főispán ő mlgára, Szilágyi Farkas humoros toastban az alispánra, Kovács polgármester a város nevében Jókaira emelt poharát, „ki ha valamely nemes elvet, nézetet pártol, az bizonyára győzni fog.“ Dr. Jenei Victor kolozsvári egyetemi tanár: V. I. Imrere köszöntött, dr. Kovács Ödön megemlítve, hogy rendszeren, midőn Nagy-Enyednek igen kedves vendége van, a Bethlen-főtanodának is jut; szép beszében vázolta a collegium

TÁRCZA.

„1784-ben Tamadott Oláh Zenebonának leírása.“

— Közli: Szentkatolnai BAKK ENDRE, vizaknai r. k. plébános. — (Folytatás.)

Ugyanakkor kedden, (mely Szentandrás havának 2-ik napja volt) délután mintegy három óra tájban a feltámadt oláh sokaság Kristórról Brádra rohant, mindenféle telorokkal kiáltván: „Jöjjetek, gyűljetek, tréfára ne vegyétek! mert nagy parancsolat, hogy a pogány magyarokat mind megöljünk!“ — Hirtelen érkezvén Kristórról Brádra a vezedelem, nem volt ideje a brádi nemességnek messze szaladni, hanem — remélvén, hogy talán kedveznek a szent helynek az oláhok — a ref. templom tornyába rejtették el magokat: főbíró Brádi Miklós feleségével, Ribitzei Albertné az unokájával, Ribitzei Györgyné néhai Ribitzei Sándor két árójával, Brádi József feleségével, Nemes Mózsesné egy leányával, a pap Baktisi István feleségével és szoptatós gyermekével, — de a zenebonásokat oda reájok igazítván egy asszony, a templom ajtaját bevagdalták és a toronyból lehúzták a többek között főbíró Brádi Miklóst, maga Szuts Juon nevű jobbágya fogta meg, mondván: „Itt vagy-e kedves földes uram? tudod-e, hogy kilencz máriást kértem s nem adtál; jöjj velem, hogy adjak éne nekéd!“ Azonban elvevén a süvegét, a maga fejébe tette s hajánál fogva levezetvén a sokasághoz, ott megölték. Baktisi István papot a papi ház udvarára vonszolván, ugyanott ölték meg; Ribitzei Albert özvegye pediglen a cziinteremben öletett meg olyan csuf-

sággal, melynek példája a legdurvább nemzetek erkölésében is hallatlan. — Ezekután ott Brádon is felprédálták a nemesek és magyarok udvarait; a nemes asszonyok és gyermekek közül nemkülönbön hagyattak meg életbe, hanem hogy mindjárt oláh vallásra álljanak. Ezeket adták elébe a zenebonások: „hogy magyarul ne beszéljen, ha valakinél adóssága van, soha se kérje; hogy nemes asszony volt és jobbágyai voltak, ne említse; elhordott portékáit, ha megismerné is, vissza ne kérje.“

Ismét ott Brádon azon a héten megölték: csütörtökön Vazárt nevezetű szabad embert, Nemes Mózset. — Pénteken Kiss Józsefet, Anka Györgyöt. Szombaton Nemes Jánost két fiascskjával, Orbán Ferenczet, Teleki Mihály ref. kántort.

Mind ezek pedig a megirt napokon rendre, mintha törvényből ítéltek volna halálra, a brádi hidhoz vitettek és ott ölettek meg. — Haláluk módjáról emlékezetre méltó: Kiss Józsefet a templomból huzván ki, annyi időt sem akartak nekie engedni, hogy a halálra elkészüljön. Nemes János nagyobb fiascskját meglővén ott a hidnál Mihetz Ursz nevű oláh, hirtelen leesett, de meleg sebbel felszökvén, a belét, mely kiomlott vala, kezdette visszanyomni, mondván annak az oláhnak: „Várakozzál, hogy tegyem be“, azután másodsorú más gyilkos úgy lötte, hogy mindjárt édes atyja testére esett. A kisebbik fia pedig eleget könyörgött, hogy ne öljék meg, ígérvén arra magát, hogy az oláhoknak örökös szolgájok leszen, de nem kedveztek annak a kis ártatlanuk sem, hanem ott az édes atyja teste mellett megölték.

NB. A Nemes János kisebbik gyermeke azzal is megakarta engesztelni a dühös oláhokat: ígérte hogy bárányaitok fogja őrizni, csak hogy meg ne öljék. — Ex relatione fide digna. (Jegyzése Kerekes Ábelnek.)

Megint ott Brádon a zenebona alatt ölettek meg: a székely lovas regementből két aranyoszteki katonának, Nagy Sándorné, obsitos katonának özvegye és Szombati Mihály comissarius.

Szentandrás havának harmadik napján, szerdán jó reggel hajnalban a zarándvidéki oláh zenebonások előjárója Kriszán Dsurs nagy sereggel Ribitzére ütött, özön módjára elborították a nemesek és magyarok udvarait, házaikat felprédálták mind a Ribitzei Józsefén kívül, de ezt legkésőbbre vehették meg; perceptor Ribitzei Mózes íródeákja és Ferencz nevezetű asztalos reggeltől fogva mintegy délután 1 óráig tartván az ostromot, mely idő alatt nyolczat az oláhok közül ellőttek, mintegy 20-ig valót megsebesítettek; az oláhok pedig konyhát, istállót, gabonást meggyújtották, próbálták hogy a házhoz is közelítvén, meggyujtsák, de semmire sem mehettek és kezdtek volt a háztól visszatérni, mikor Csépi kapitánytól (aki akkor a szomszédba K.-Bányán vala) érkezvén egy szabadsággal hazabocsátott katona, életengedelmet kére az adópénz őrzetére küldött katonáknak, azt gondolván, hogy ők is a házba szorultak, azok pedig — a mint fennebb megírtott — Kurétyra mentek volt a szolgabírókkal, onnan pedig nem jöttek Ribitzére. Megígérvén az oláhok mindjárt az engedelmet nem csak a katonáknak, hanem a többi házba szorultaknak is, — a katona egy fehérekendőt kötvén egy pácára, békeséget kiáltott. Azonban reska: Boka György nevezetű oláh a többi közül kiállván, Szálai íródeáknak hitere fogadta és aziránt kezelt is adott neki az ablakon, hogyha feladják a házat, a bennlevőknek semmi bántódásuk nem leszen. De nem tartották meg hitüket; ugyanis mindjárt hogy kicsallhatták a házból, mind megölték: Szálai József íródeákot, ifjú Ribitzei Ferencznét, Balog Zsigmondnét, Asztalos Ferenczet. — Nevezetesen

közlebbi történetét s újabb kedvező fejlődését, melyet a vendégek: az igazgató tanár vizsgáló biztossai bizonyára konstataálni fognak, reájuk emelt poharat. Váro Ferencz érdekes köszöntőjében Jókait a költőt dicsőíté, elválasztva a politikustól. Török Bertalan főjegyző reá mutatva azon szép viszonyra, melyben a költészet és művészet egymást lelkesítő s mindnyájunk lelkét elragadó musái éppen Jókait házában egyesültek, sűrű éljenzés között a nemzet nagy tragikái művésznőjére, Jókaikéra emelt poharat. Jókait kedvesen hatotta meg e megemlékezés és fölkelve helyéről a felköszöntőhöz sietett koevezintani. Visi Imre bámulatát és csodálatát fejezé ki, hogy az itteni intelligencia oly kitartóan, oly hangszorgalommal tartja feun a közszellemet, mint a közszellem emelőre a hölgyekre ürité poharát. Csató János alispán Szalánczy Lőrinczre, azután a Bethlen-főtanoda jeles tanári karára, Szilágyi Farkas br. Splényi Henrikért, dr. Kovács Ödön a megyei főjegyzőért, dr. Jenei Victor dr. Magyarai főorvosért, mint egyszersmind a Bethlen-főtanoda egyik tanárért — köszöntöttek. Főispán ö mlga rektifikálja dr. Jeneit s megjegyzi, hogy most dr. Boez az élettan tanára, élteti Magyarit, mint megyei főorvost, mire Jenei derűtségg közt megjegyzi, hogy tévedésnek a sematimus az oka. Főispán ö mlga befejezvéu a toastok sorát, Jókait éljenzések között vett búcsút.

A társaság egy része ott maradt és különösen Visi Imrét vette körül, kit Szilágyi Farkas be is sorozott a „Közérdek” munkatársai közé, mit Visi azonnal el is fogadott.

Az esti gyorsvonathoz sokan kísérték el Jókait, ki jövő évben leendő eljövételét megígérve, Visivel együtt Budapestre utazott.

A küszöbön lévő magyar titkos-rendőrség szervezéséhez.

— Közl.: K. F. —

IV.

1. A tárgyi tényálladék összeállítása.

Hogy a bünyenítő bíróságok későbbi eljárása megkönnyíttessék és annak teljes tájékozás nyitassék, mindenek előtt a szemle tárgyát képező hely és annak fekvése, valamint annak határai és környéke a legapróbb részletekig felveendő és ha a szemle valamely épületben fogantatottatik, az abban létező minden egyes helyiség és ezen helyiségeknek egymással összeköttetése, vagy ennek hiánya, nemkülönben a kapubejárás és az egyes helyiségek ajtó- és ablaknyílásai is feltüntetendők, úgy hogy főbb vázlatában a bűncelekmény helye és annak környéke hiven és világosan leírva legyen. Ha ez megtörtént, akkor kell csak a közlebbi adatok feljegyzésére kiterjeszkedni és leírni az egyes részletárgyakat is, egyszersmind megállapítani az összefüggést, a mely ezek közt létezik.

Az egyes tárgyak közül azok jegyzendőek fel körülmenyesen, a melyek feltevése szerint az elkövetett bűntetendő cselekménnyel közvetlen kapcsolatban állnak. Azon bűnösök és bűnjegyek, melyek nem a bűntett elkövetésének színhelyén, hanem különböző helyeken találtak fel, legutoljára veendőek fel a szemlejegyzőkönyvben vagy tényleírásban és pedig azon helynek pontos megjelölésével, a hol éppen találtak.

Asztalos Ferenczet a ház hijjáról kezét-lábát megfogva hányták le, mások vasvillákat és lándsákat tartván alája. Ifjabb Nemes Lászlót is itt lötték meg az ostrom kezdetén, kinézvén egy ablakon. — A perceptori cassából pedig elprédáltak 555 német forintokat s 15 krt.

Megint ott Ribitzén azon a napon ölték meg ifju Katonai Györgyöt, Ribitzei Gábort, Balog Zsigmondot, Nemes Áront és Bialis Sándort.

Másnap ölettek meg ugyancsak az oláhok által ismét Ribitzén: Bialis József feleségével és kéthetű fiacskájával, Nemes Beniamin feleségével és leányaival, Nemes Ferenczné, Borbély József, Orbán Imréné két fia, Ribitzei Istvánné hajadon testvérével, Nyág Péterné, Nemes Pálné, Nemes Áronné egy fiacskájával és két leányával. Ölettek meg pedig az említett személyek eköppen: mikor szerdán berohantak volt Ribitzőre az oláhok, ezek szélyel bujtak a faluba; Ribitzei Istvánnét testvérével valami törökbuza szalmából huzták ki, onnan kegyetlen verések között Topor Jozsiv nevezetű oláh maguk udvarukra hurczolta és házuk ajtaja előtt megölvén, oda temette el. — A testvérét Ribitzei Istvánnának félelevenen hányván a gödörbe, még mozgásban levő testére lábokkal nyomták a földet a zenebonások. — Szentandrás havának negyedik napján Orbán Imre két fiát, Nemes Pál fiát Józsefet feleségével, Bialis Józsefnét, Nemes Beniamint feleségével és Orbán Ferencz vejét mind együtt nagy sokasággal kísérve, mint valami törvényből halálra ítélt gonosztevőket kivitték a falu mellé Ribitzei László tanarokjába és ott, avégre rendelt cigányokkal ölettek meg. — A szegény anyák ölkbe vitték kisdedeiket a halál helyére s ott velők együtt, ölebbe tartva ölettek meg. — Kiszaladtak volt Ribitzéről az erdőre öregebb és középső Nemes László, Nemes Imre feleségével és két leányával, kiket a vákai oláh pap olyan felfogadással hívott le az erdőből a ma-

Főben járó és rejtélyesebb bűntények elkövetésének színhelye igen kívánatos, hogy egy hozzáértő egyén által vázlatos rajzban felvéttessék, de szükség esetén maguk a színhelyen legelőbb megjelent rendőrközegek is jól teendők, ha egy kis vázlatot készítnek maguknak s azt később átszolgáltatják a bíróságnak, mert a legtöbb esetben a bűntény színhelyének részletes ismerete és ismertetése (rajzban) végtárgyalásoknál nagy fontossággal bír.

2. Alanyi tényálladék leírása.

Első sorban is azon gyanúkok sorolandók elő, a melyek még a bűncelekmény elkövetése előtt merültek fel. A bűncelekmény elkövetésére vonatkozó mindennemű előkészület, mint pld. a bűntett véghezvitele alkalmával használt tárgyak beszerzése, a bűnösök leskelődése a hely és alkalom kitudása stb. fűrkészendők ki a legalaposabban. Második sorban a bűntény elkövetésekor tanusított eljárás mikénti befolyása és azon jelek jegyzendőek fel, melyeket a bűntettesek a bűncelekmény végrehajtása alkalmával használtak. A tett színhelyén talált gyertyacseppek, gyufák, a lábbeliről leesett sár, papirdarabok, ruhagombok, pipa, szivar, zsebkendő, zsebkész stb. igen sok esetben elegendő bűnjelként szolgálnak a tettes felfedezésére, miéért is ezek pontosan feljegyzendőek s a bíróságnak átszolgáltatandók. Végül azon nyomok is megfigyelendők és jegyzendőek fel, melyeket a tettes a bűncelekmény befejezése után hagyott hátra. Az ily jelek feljegyzése még az, esetben sem mulasztandó el, ha azok az első pillanatra csak látszólagos oly nyomoknak tűnnek is fel, a melyeket a tettes a hatóság félrevezetése céljából hagyott hátra.

Különös figyelem és vizsgálat tárgyává e részben azt kell tenni, hogy a tettes menekülése alkalmával mely irányban és mily uton haladt. Ezen ut is legnagyobb figyelemmel megtekintendő, ha valjon egyes bűnjelnek nem volnának-e felfalhatóak, melyeket a bűntettes vagy elvesztett, vagy elhányt magától.

Ily eljárás mellett, ily értelmes, helyes nyomozás után, midőn a tárgyi és alanyi tényálladékot sikerült megállapítani, tehet csupán hasznos szolgálatot a rendőrség a bünyenítő bíróságnak; ellenben az értelemszerű minden gondolkodás nélkül, csak úgy vaktában teljesített nyomozások nem csak a gonosztevő menekülését és a bűnjel megsemmisítését vonják magok után, de igen sokszor a bíróságnál zavarra, téves intézkedésekre, félreértésekre szolgálnak alkalmat s azt eredményezik, hogy míg a bíróságnak a helyes nyomokat felfedezni sikerül, azalatt a bűntest hosszú időre, vagy végképp kiszalasztja kezei közül.

A jó rendőrnök is, éppen mint a költőnek, ugyszólván születni kell. A hosszú szolgálat még nem elég arra, hogy valaki jó rendőrnök tartassék. A tapasztalathoz rendkívüli értelem, sokoldalú ismeret, nagy ügyesség, leleményesség és mindenek felett fáradhatlan buzgalom és kitartás, mint föltétlen kellékek, kívánatnak. A mennyiben pedig oly nagy tetthez, mint a rendőrségi intézmény, ily kellekkel bíró egyének csak nagyon kevesen, elenyészőleg csekély számban jelentkeznek, részint a kevés fizetés, részint a szolgálat fárasztó volta miatt, igen kívánatos, hogy ezen bajokon mihamarabb segítve legyen a hazai város, rendőrségek gyökeres újja szervezése és fizeté semelés által, mert a jelenlegi állapotok nem felelnek meg a korigényeinek és a polgárság jogos várakozásának. A mai

városi rendőrség már csekély száma miatt is nem elegendő a lakosság vagyón és személybiztonsága fölötti folytonos éber őrködésre, de sőt a legtöbb helyt erre nem is igen alkalmaztatik, hanem igenis iroda tisztogatásra, küldöncz szolgálatra, magánügyek elintézésére stb., melyek tulajdonképpen hivatásával teljességgel össze nem egyeztethetők. Mindezeket hogy gyökeresen szabályozni kell és utját vágni a rendőrközegek önkényű alkalmazásán, úgyhiszem mindazok, a kik a jelenlegi helyzetet elfogulatlanul ítélik meg, de sőt naponként alkalmuk is van tapasztalni e visszás állapotokat, teljesen egyetértenek velem.

Gondoskodó böles kormányunk is felismerte ezen bajokat s nem is késik az orvoslással, mert közlebből a magyar parlament kebeléből két hirneves képviselőjét küldötte ki Angliába oly megbízással, hogy az ottani városi rendőrségek szervezetét és szolgálati szabályait tanulmányozván, terjeszsenek elő egy, a mi hazai viszonyainknak és közbiztonsági állapotainknak teljesen megfelelő tervet, mely szerint a hazai városi és fővárosi rendőrség gyökeresen szerveztessék, hatás- és működési köre, fizetése, ruházata, laktanakbani elhelyezése (mint csendőrsége) szabályoztassék. Ezt tudva, a legjobb reményekkel kecsgethetjük magunkat, hogy a haza polgárait oly közelről érdeklő ezen intézmény végre igazi hivatásának magaslatára emeltetik s ama sokoldalú szép feladatokat, melyeket embertársai érdekében teljesít, a legjobb eredményel fogja megoldani.

Ami a m. kir. csendőrség szervezetét, működését munká- és hatáskörét illeti, az annyira ismeretes a haza minden polgára előtt, hogy azt itt részletesebben ismertetnem felesleges; csupán azt jegyzem meg, hogy ezen intézmény a hatóságok támogatásában mint karhatalom és a közbiztonság terén általa saját buzgalmából teljesített szolgálatoknál — mint a francia bünyenítő rendőrség — a legjobb eredménnyel működik, a polgárság elismerését és meglegedését nem csak ezen hazarészben, de egész Magyarországon kivívta magának s ez legmeggyőzőbb bizonyítéka annak, hogy hivatásának magaslatán áll; csupán a legénység fizetésének javítása kívánatos még, hogy ezáltal mentől jobb és értelmesebb egyénekből egészíthessék ki magát, mire a közel jövőben van is kilátás.

Ezen előzmények után áttérhetek a titkos rendőrség (detectív) általános ismertetésére s azután végül a magyar titkos rendőrség szervezéséhez.

(Folytatás köv.)

Nagyszebeni magyar világ.

Rég óta készülék már fölkeresni azokat a lapokat, a melyek egy időben velem is megismertették legalább amolyan mikrokosmoszterület a szerkesztő-világ csinájbinját. Szívesen magamra is olvasom a vádat, hogy a gyermekemet, a melynek — már akármicsodás, de — nagyon az édesapja voltam, elhanyagolám. Hanem hát miért legyek én kivétel a magasatos korszellem áthatotta emberek közül? Miért ne legyek hátlatlan magam is?

Dehogy! dehogy!

Megembereltem magamat, te édes kis fiacskám, ezután nem hagylak oly sokáig epedni. Epedni?! No bizony jut is eszedbe az epekedés, a mikor íme még a három esz-

nézte a ribitzei tüzet, sőt még egy csoport oláhval, akik Lunkáról Ribitzőre sietének vala, beszélgetett katonáival, puskájokat a kerthez támasztatta.

Szentandrás havának 4-ik napján, csütörtöken reggel Krisán Dsurs az oláh sokaságot Topánfalva és Aburdubánya felé vezérelvén, utjában felprédáltatta Mihelyemben a Csizsár László udvarát, magát Csizsárt botokkal addig rongálták, míg maga szökött a sokaságnak, hogy tovább ne kinnzók, hanem öljék meg, mely szavai közben Kles Tagyer szabadsággal hazabocsátott katona ugy lötte föbe, hogy mindjárt kijött az agyveleje és meg is halt, — a két kised gyermekkel pedig a szolgáló Sztánka Kutz nevű jobbágy házához szaladván, az oláhok utánna rohantak, kényyszerítvén a ház gazdáját, hogy adja ki a kigyó fiakat, annak nevezvén azokat az ártatlanokat; a fia Sztánka Nutzul a Körös vize felé szaladott, ragaszkodván szüntelen hozzá és kiáltván neki, hogy ne engedje a gyilkosoktól megölettetni, — de majd utolérvén Kles Tagyer, a ki Csizsár Lászlót megölte vala, így szólt Sztánka Nutzhoz: „Állj félre, majd téged is ledöjtöttek,“ azonban ugy lötte az ártatlan gyermeket, hogy rögtön homlokra esett, a lövés háta s egyszersmind föbe is találván; a leányka mimódon öletett meg a sokaságtól, nem tudódik. A szegény asszony, Csizsár Lászlóné pedig életbe megmaradt ugyan, de személyét paraszt köntös öltözetben eltitkolva sok nyomorúságok között; azon elévaló sorsu asszonyt Kles Tagyer (ki férjét és fiát megölte vala) erőltette, hogy hozzá férjhez menjen, — egyéb sok sorsa ellen való nyomorúságokat is szenvedett, míg a zenebonások közül élet- és haláltujai között kimenekedhetett.

(Folytatás köv.)

tendőt se föl Apai aggodat, hogy jó vükön viselik gam tevém. több van nek zata so'ise é

Moet a kicsike magy

Isten ö vésőbbé történi tárczácska k

Csak fi iránt, csak érdekel s érde

Azzal jtt, bizony-b

Mem helyeinkre, kezöleg töm

nemzeti jell lomb a mag

A pom zony nem se

Nem i tunk olyat,

bölcsességet,

Változa ki a hogy t

Hanem Szolgáljon v

Van á szép erényel

érzés, a mel ott, a hol sz

addig még e

kell sok biz

Igen, dani, az eg

meg is talál

jelt kell adt

Ha a m nagyobb

ked vanosság ter

Más sz félnek, hogy

föl, hogy el nyomatosan

Valóban nek

kalom. S er

ben rejlik n

egyre hatha

ban megbizo

alkot, terem

Csak e fajta városok

lágra szóló z

a világ szem

buzgósággal

saját lélekis

Nem e vagy ócsáró

ugy sem te

néz és vára

annak szük

Ez az csak a mur

Azt e nak azt, h

lád tömörü

szerezzel

Vélek szebb, de

Ha m zünk is; ha

értjük hiva

majd el az

vesen lenne

nem nehez

meg kell é

mi joggal

vége az e

azt az ele

és akkor e

És m

továbbra is

ját, a mely

rültekkintés

szűnő erőt.

Ó, sz

ért viszony

magyarság

föl könyve

hanva, haz

dás és ros

tendőt se föltöltött be s már is olyan széppé cseperedtél. Apai aggodalom nem is háborít, látom s erősen megnyugtat, hogy jó kezekbe jutottál, a kik éppen annyira szívükön viselik a te jelenedet s jövődet, mint csekély magam tevém. Az apa-esere — kivált miután nem is egy, de több van neked — csak javadra vált. Vajha e jónak fokozata soh'se érne véget!

Most azonban hadd mondok el egyet-mást a mi kicsike magyar világunkból.

Isten őrizz, hogy kimerítő ismertetését, annál kevésbé történeti eseményeket írjak. Be sem férne egy szűk tárczácska keretébe.

Csak figyelmet akarnék kelteni a helyi magyar világ iránt, csak tájékozást szeretnék nyújtani azoknak, a kiket érdekel s érdeket ébreszteni azokban, a kiket nem érdekel.

Azzal kell kezdenem, hogy a ki évekkal ezelőtt járt itt, bizony-bizony rá sem ismerne a magyar világra.

Mem huzódnak már félve vagy irtózza magános helyeinkre, ne vagyunk már elzárva egymástól; sőt ellenkezőleg tömörülünk napról-napra. Már hogy a mennyire nemzeti jellegünk megengedi. No mert hát itt sem különbség a magyar ember, mint egybűtt.

A pompát, kényelmet szeretik itt is s ezekből bizony nem sokat engedünk.

Nem irtóznak a nagyzástól sem s szívesen fitogtattunk olyat, a mivel nem igen nagy mértékben bírnak: bölcsességet, okosságot, tapasztalatot.

Változatosságnak okáért pletykálunk is egy-egy kicsit, ki a hogy tud, többet, jobban.

Hanem hát ez nemcsak mi nálunk van ekképpen. Szolgáljon vizsgálatásul.

Van ám azonban, a mivel ellensúlyozzuk azokat a szép erényeket. S ez nem egyéb, mint az a közös együttérzés, a mely még is minden egyében győzedelmeskedik ott, a hol szükség van rá. Ha közérdekről van szó: az addig még oly ellenkező elemek is összesimulnak s nem kell sok biztatás, hogy megértésük egymást.

Igen, igen. A közszellem s bátran el merem mondani, az egészséges közszellem megteremtve van és ez meg is találja a nyilatkozás helyes útját, a hányszor csak jelt kell adnia magáról.

Ha a magán életben keveset, ritkán érintkezünk. annál nagyobb kedvvel ragadjuk meg azon alkalmat, hogy a nyilvánosság terén egyesült összeműködéssel együtt legyünk.

Más szókkal ugy fejezhetném ki magamat, ha nem félnék, hogy valaki a politikai eszmadia címével ruház föl, hogy el nem mulasztunk egyetlen alkalmat sem, a hol nyomatosan kifejezhetjük, hogy magyarok vagyunk. Valóban nem, ha még oly csekélységnek látszik is ez alkalom. S erős meggyőződésem, hogy éppen e körülményben rejlik nyitja annak, hogy a nagyszobeni magyarság egyre hathatósabb jelt ad magáról, egyre kézzel foghatóbban megbizonyítja, hogy él, de nemcsak létezik, hanem alkot, teremt s gyönyörrel szedi alkotásának gyümölcsét.

Csak egyben üt el a helyi magyarság más hasonló fajta városok magyarságától, s ez az, hogy nem kelt világra szóló zajt maga körül, nem, még csak port sem hint a világ szemébe; hanem munkálkodik zajtalanul, kitarotán, buzgóssággal, nem lankadó erővel s elismerésül egyedül saját lélekismeretének nyugodt elégedettségét ismeri el.

Nem sokat törődünk azzal, hogy mennyire dicsér vagy ócsárol a világ. A ki ismeri helyi viszonyainkat, az ugy sem teszi egyiket sem, hanem pártatlan szemekkel néz és várakozik, a mig majd magunk is érezni fogjuk annak szükségét, hogy beszámoljunk.

Ez azonban még messze van. Ma napság legfőkébb csak a munka elején vagyunk.

Azt értem ez alatt, hogy nem tekintem én még czólnak azt, hogy a helyi magyarság, miként egy nagy család tömörüljön össze, a melynek minden egyes tagja igaz szeretettel ragaszkodik a másikhoz, a többihez.

Vélekedésem szerint a mi czélunk ennél sokkal több, szebb, de nehezebb is.

Ha megmutattuk, hogy nem csak szánk van, de kezünk is; ha meggyőzünk a felől mindenkit, hogy nem csak értjük hivatásunkat, de teljesítjük is, — akkor következik majd el az idő, hogy magunkévá tegyük azokat, a kik szívesen lennének a mieink, ha körülményeik engednék, ha nem nehezülne rájuk is a kényszerűség békója, — aztán meg kell értetnünk azokkal, a kik félre ismernek, hogy mi joggal helyezük első sorba mindazt, a mi magyar, — végre az eredmények teljességével le kell fejezveznünk azt az elemet, a mely maga iránt jót sem tesz föl rólunk, és akkor elérjük azt, a mire e helyen elhívott a végzet.

És mindent el fogunk érni, ha a helyi magyarság továbbra is megőrzi tevékenységének azt a három rugóját, a melyek eddigi sikereihez segítettek: az óvatos körültekintést, a szerény, de biztos törekvést és a meg nem szűnő erőt.

Ó, szép idők lesznek azok, a mikor már csak az elért viszonyok szilárd föntartására kell ügyelnie a helyi magyarságnak, a mikor Klis pártatlan ritkaságként jegyzi föl könyve lapjaira, ha a békességes együttlét legén rohanva, hazátlanul, hiába keresve hazát, végig sivit a czivődás és roszakarat vészmadara, a mikor a késő unokák bá-

mulva kérdezik rég elporladt őseik szellemétől: hogy lehetett meg nem féretnek együtt?

Igaz, hogy „messzi még e part nagyon“, de
Még jönni kell, még jönni fog
Egy jobb kor.

A jelenlegi magyarság jó magot vet el s a sarjadozó cserjéből terebélyes fa lesz a melynek enyhet adó lombja alatt a halás utód magasztalva áldja az elődök emlékezetét.

Dr. Boros Gábor.

LEVELEZÉS.

— Horvát Sándor temetése. —

Folyó október hó 20-dikán egy megható temetési gyászünnepelelyen vettünk részt Maros-Décsén. Horvát Sándort, a décei ref. egyházközségnek 14 éven keresztül volt derék lelkészét temettük el, a világos gondolkozásu, kristálytisztá jellemű férfiú porrézeit adtuk át az anyaföldnek.

Jelen volt az egyházmegyei papság igen szép számmal s e mellett az elhunytak számos jó barátai, tisztelői N.-Enyedről, Felvinczről és a közeli környék községeiből. Jelen volt felekezeti és nemzeti különbőség nélkül Décese összes lakossága, megadni az utolsó tisztességtételt azon férfiú porának, ki 14 éven keresztül a községnek tanácsadója, fáradhatatlan munkás hű fia volt.

A temetési gyászünnepelet a halottas háznál Varga József nagyenyedi képezdei ének-zene szaktanító vezetése alatt a theologiai dalkar nyitotta meg egy igen szép és szépen előadott gyászdallal, melynek elhangoztával egyházmegyei esperes nt. Hege dűs Lajos mondott szépen átgondolt, megható imát. Ima után a gyászoló gyülekezet a templomba vonult, s a décei ref. egyház azon szép imaházát, mely Horvát Sándor buzgó fázadozásai következtében csaknem teljesen újra épült, egészen megtöltötte. Itt, miután a 90-ik zsoltár első versét Varga szép orgonakísérete mellett elénekeltük, Sándor János miriszlói ref. pap és egyhm. jegyző, az elhunytak legbensőbb barátja lépett a szószékre és egy eszmékben, találó szép hasonlatokban egyaránt gazdag beszédben állította a melyen meghatott gyülekezet lelki szemei elébe Horvát Sándort, a munkás papot, szilárd jellemű férfiut, ki — a szónok szavai szerint — „lelkének egyik gazdag nagy kincsét, a nemes önéreztet soha semmi körülmények között nem váltotta fel apró pénzre, hogy azzal magának kenyeret vegyen“, a kor lelkével sokszor elégedetlen s e miatt rendesen borongó kedélyű, nemes érzésű hű barátot, roknot, férjét, édes apát, kinek kedélye boruját a legmeghittebb baráti kör vidorsága, sőt kedves családja, az önfeláldozó hű nő teljesen odaadó figyelme, győngéd előzékenysége, szépreményű kis fiának a tanulás terén felmutatott sikerei, ártatlan csevegései sem tudták néha derűre változtatni.

Sándor János beszéde, melyen elejétől végig, valamint az előadáson is meglátszott, hogy a pap mellett a legbensőbb barátját vesztett barát szól, a gyülekezetet mélyen meghatotta, a nagyrészt zokogásra indította.

A sárnál dr. Bartók György nagyenyedi ref. pap a meghatottság hangján előadott csinos beszédben búcsuzott el halottunktól az egyházmegyei papság, a család és a gyülekezet nevében. — Ezután a porok nyugalomra tétettek s a gyülekezet — a temetési gyászdallal a hívős őszi szél által fel-felkapott bánatos hangjai mellett — lassanként szétoszlott, azon fázdalmas tudattal lelkében, hogy Horvát Sándor nincs többé!

— s.

Maros-Ujvár, 1884. okt. hó.

Kedves szerkesztő úr!

Az „Ellenzék“ okt. 4. számában egy „Marosmenti“ álnévtű gyászvitéz, Elekes járásbíró Fülel r. cath. és Jancsó ref. lelkszt megtámadja (nagy időtlenül). A járásbíró azért, mivel a Pávy által indított választás elleni perben részrehajló és hanyag, Fülelit pedig Jancsóval azért, mert a bírótság előtt nem a Pávy-féle íny szerint, tehát — ő szerinte — lelkiismeretlenül vallottunk, mint tanuk. Fülel az „Ellenzék“ okt. 7. számában (Jancsó később) megfelelő „Marosmenti“-nek, alaptalan gyanúsítónak nevezvén őt, ki ha álneve alul kibuvik, bővebb nyilatkozatot is hallani fog tőlem. Ez volt a válasz rövid értelmé. De még eddig hallgat „Marosmenti“ ur.

Ime ezen incidensből irtam a tisztelettel mellékelt enyelgést.

Vers prózában.

Ósz van! Szürke az idő, mint Petőfi bakancsosának köpenyegé. . . Elsárgult faleveleket, beteg lombokat tépdél, kerget a mulandóság fagyos szele. . . Nem dug a vadgalamb lombos erdő árnyán. . . A csevegő pataknek is element kedve, néma lett. . . Nem is kell költői szív, hogy abból egy sohaj ki ne fakadjon a természet gyászos hervadásának látásán. . .

A képviselőválasztás lejárt! Sötét az idő, mint Péterfi barátomként a — csizmadia szurok. . . Némulnak az

öblös szájak fenyegetései. . . Elhagyott, beteg korteseke tépdél a „diurnum“ mulandóságának szele. . . Egy „Marosmenti“ árva őszi kikirics az „Ellenzék“ okt. 4. számában a lelkiismeretről beszél, sohajtoz, miként a szám. kivetésbe kergetett nép profétájának keble az Entrát — akarom mondani a Maros árnyas fűzei mellett. . . Egetrázó viharban tör ki a „pénteki“ sereg fázdalma, melynek sötét tengerén lebegő sajkájában „lelkiismeret“-ről szónokol egy proféta. . . Bősz villámok esattanásai közt azonban e szavak hallatszanak: Domine „Marosmenti“! magnum opus adgressus est. . . re quaesit a haud positus est. . . Sator! mane apud crepidam. . . E szavakra újabb viharban tör k a sereg. . . Franciscus-Carolus proféta átkot mond. . . Nem is kell érzékeny költői szív, hogy az „erőködés“, „gyanusítás“ labirintjában veredő szívifájdalmak látásán egy-egy szájalomsóhaj ki ne szakadjon a helyén álló papi szív lelkiismeretének esendjéből. . . !

Lelkiismeretes Zandírham.

— Concert. Battyu-bál. —

Alvincz, 1884. október hó 22.

E hó 19 én itt Alvinczen megit nagy esemény volt. Képzelve csak — hát concert! s utána battyu-bál, már pedig milyen? a milyen bármelyik nagyváros becsületére vált volna, mert hála a bájos rendezőség fázadozásainak, — azért mondom bájos, mert a bájos Olympia, a kedves a szép Erzsike és a szende Jenny voltak a rendezők, — ez a legfényesebben sikerült.

Engedje meg a tek. szerkesztő ur, hogy kissé részletesen foglalkozzam vele. Este 7 órakor vette kezdetét a concert, tek. Batta Birtalan ur házánál; a fényesen berendezett salonban gyűlt össze Alvincz város előkelő közönsége teljes számban, Fehérvárról és Szász-Sebesből néhány tiszt ur. A programm csinosan összeállítva, a közreműködők a legjobban megállták helyüket s kiérdemelték a tapsokat. Molnár Olympia és Binder Jenny négykező zongorajátéka művészi kivitelű volt. Istvánffy Erzsike gyönyörű népdalokat énekelt vonó quartett kísérettel, mely elragadta a közönséget; taps, újra! volt elég. Molnár Olympia szavallata nagyszerűen előadva, ugyszintén soló zongorajátéka, valamint Binder Jenny soló zongorajátéka előismerésre méltó. Molnár Sándor ur vonó quartettje, ugy „Faust“-ja, mint „Báthory Mária“-ja gondosan és szép összhangzattal játszva csak emelték az est sikerét, végül Kovács Elemér ur zongorán játszott „Rákóczi-indulója“ méltóan zárta be a jól sikerült előadást.

Innen a társaság tek. Molnár Sámuel ur házához ment, hol a gyönyörűen díszített teremben s gazdagon terített asztaloknál a kedves háziasszony s a bájos rendezők kitűnő tappintata következtében a legvigabb kedélyhangulatban volt együtt az egész társaság virradtig.

Most tekintetes szerkesztő ur, bezárom levelem azon óhajjal, vajha minél gyakrabban lehetne szerencsénk Alvinczen ily gyönyörű körben, s engedje szerelnem a bájos rendezőség minél előbbi vizontlátásra.

Alvinczi Sándor.

VEGYES HIREK.

— Az utazó közönség figyelmébe! Következő sorokat vettük: Tek. szerkesztő úr! Örvendve hozom tudomására, miszerint királyi igazgatóságunk folyó év nov. hó 1-től kezdve következő 10 napi érvényességgel bíró menet-térti jegyek kiadását engedélyezte, megjegyezvén, hogy ezen jegyek a gyorsvonatokra nem érvényesek. Nagyenyed-Kolozsvár: II. oszt. 6 frt 20 kr. III. o. 4 frt 40 kr. Nagyenyed-Marosvásárhely II. oszt. 5 frt 60 kr. III. oszt. 4 frt. Nagyenyed-Torda II. oszt. 3 frt 30 kr. III. oszt. 2 frt 40 kr. Tisztelettel kérem, kegyeskedjék ezt becses lapjában a nagyérdemű közönségnek tudomására hozni. Nagy-Enyed, 1884. október 20. Tisztelettel Schwabik Károly, állomásfőnök. — Miután a t. állomásfőnök ur volt oly szives, hogy lapunknak ez értelembe tett felszólalását eredményre segítette buzgó eljárásával, a nyilvánosság előtt sietünk köszönetet szavazni a közönségnek tett kitűnő szolgálataért; a m. kir. vasut igazgatóságunk pedig őszinte elismerésünket nyilvánítjuk ezen fontos intézkedéseért. Szerk.

— Rövid hírek. Br. Kemény Endre kifogásolt választása igazoltatott. — Abrudbányan br. Kemény János fog fellépni; Visi Imre csak akkor reflektál, ha br. Kemény megválasztása Dicső-Szent-Mártonban lehetséges lesz. Itt azonban Szilágyi alispán fellépett, hir szerint képviselőjelöltül. — Abrudbányán különben Rhorer Viktornak is járt néhány híve — eredménytelenül. A választás nov. hó 12-én lesz.

— Hymen. Ifj. dr. Nagy Albert járási és megyei kórházi orvos, f. hó 29-én lép házasságra Zalányi Irma kisasszonnyal, Zalányi Farkas kedves leányával Obrázsán.

— Az egyházkerületi vizsgáló bizottság a nagyenyedi Bethlen-főtanoda jog- és gazdasági ügyeinek megvizsgálását bevégezvén, folyó hó 26-án az estváli gyorsvonattal városunkból, hol 6 napot töltöttek Kolozsvárra fogtak visszautazni.

— **A szüret.** Nagy-Enyeden f. hó 27-én, a hegy-alján 28-án kezdődik. A minőség — várakozáson felül — javult. A mennyiség is nagyon kielégítő, kivált a fajborok elég jók lesznek. Az időjárás, főleg a f. hó 22-én és 23-án a magasabb hegyeken esett hó miatt, hűvös és borús.

— **Orvosi honorarium.** Hol — hol nem, de megtörtént. Egy vidéki orvos egy jómódú családhoz hivatván, a beteg gyermeket gyógykezelte s házi gyógytárból orvosszerekkel is ellátta. Nem várt valami fényes honorariumot, mint pl. dr. Bamberger, vagy dr. Kovács, hanem amit kapott, az mégis méltán meglepette. 74 darab üres üveget küldtek ugyanis neki azon felkéréssel, miszerint azokat fáradozása honorariuma képpen fogadja el. Ámde ezek között volt több tintás, petroleumos, olajos, kissé nagyobb orvosságos stb. üveg azon mosatlanul, hogy a szegény orvos, kinek tárczája s kamrája ugyis elég üres, kénytelen volt a megfizetetés elől kitérni s a honorariumot visszautasítani. Természetesen még csodálkoztak az orvos ez eljárásán, s önzetlenségének róvták fel, mely sem üres köszönetet, sem — üres üveget nem fogad el.

— **Kleeberg és Marlin** bűnyüének végtárgyalása Marlin Rudolf betegsége miatt pár héttel elhalasztott. Marlin Rudolf mióta szélhűdés érte, a börtön kórházában van elhelyezve, hol orvosi felügyelet alatt áll. A beteg, ki eddig időnként képes volt a fogház udvarában rövidebb sétákat tenni, most testileg és lelkileg is nagyon elgyengült és egész idejét az ágyban tölti fekvé vagy ülve. Nem rég örülségi rohamok is jelentkeztek, de ezek utóbb elmaradtak. Most nyugodtabb, de még sem lehet egy okos szót is hallani tőle. Mint hirlik, nemsokára tanácskozást fognak tartani felette a börtön-orvos és az örültek házának orvosai, melynek alapján az igazságügyminiszter egyetértve a belügyminiszterrel, Marlin Rudolfot át fogják szállítani az örültek házába. Majd csak ezután fog a szóbeli végtárgyalásra határidő kitűzteni, körülbelül nov. végén vagy december elején.

— **A hosszú tél esték** legnemesebb időtöltését a hasznos olvasmány képezi. Társadalmi viszonyaink immár odáig fejlődtek, hogy a ki a kortól elmaradni nem akar, egy jó napilap járatását alig mellőzheti. Legjobban bizonyítja ezt a napilapok előfizetőinek az utolsó tíz év alatt történt megfizetésük. De nem is esoda, mert ma már egy jól szerkesztett napilap a legolcsóbb művelődési eszköz és hasznos mulattató, ugyiszlán élvezeti cikk egyúttal. — Aki például a Pesti Hirnapot, mely egy óra 1 frt 20 kr, negyedévre 3 frt 50 kr, járatta, — naponként egész kötet olvasmányt nyer, melyben politikai cikkeket talál a legelőkelőbb publicistáktól (Pulszky Ferenc, Bekics Gusztáv, Törzs Kálmán, Eötvös Károly), társadalmi és mulattató karcolatokat Mikszáth Kálmántól (Scarron), Bartók Lajostól (Don Pedro), kik a lap belső munkatársai s még egész sorától a jelesebb társairól, mint Ágai Adolf (Csicserei Bors), Győry V., K. Tóth Kálmán, Tóth Béla, dr. Radó Antal, dr. Sziklay János; stb. Kiválóan mulattatók „A t. Házból” című országgyűlési karcolatok Mikszáth Kálmántól s a Bartók Lajos élénk színi szemléi. A lap nagy terjedelme lehetővé teszi minden érdekes beszédnek egész közlését; de a kiváló fontosságú távirati rovat is a legterjedelmesebb. S amit egyetlen napilap sem nyújt ma Európában, a Pesti Hirnapot hetenként külön, bekötésre alkalmas zeneművelőekkel is kedveskedik előfizetőinek minden ráfizetés nélkül; tehát évente legalább 80 válogatott zenedarabbal — ajándékkal. Jó lélekkel ajánlhatjuk azért a politikailag teljesen független — egy párthoz sem tartozó — Pesti Hirnapot a művelt magyar olvasó-közönség pártfogásába. A ki még nem ismerne, írjon egy levelezőlapra a kiadóhivatalnak, (a Pesti Hirnapot kiadó Légerdy testvérek, Budapest, Nádor-utca 7. sz.) s onán egy hétig díjlanul kap mutatónyomzatokat.

— **Megjelent a „Gondlőz”** szépirodalmi hetilap 5. száma a következő érdekes tartalommal: „Székely támad, Székely bánja.” Történelmi regény P. Szathmáry Károlytól. — „Három pohár” költemény Komócsy Józseftől. — „Izsák” regény írta Kazár Emil. — A „clubb”, regényes korrajz, írta Mikszáth Kálmán, — „Palkó vitéz”, regény Margitay Dezsőtől. — „Routó Pál”, verses regény, írta gróf Gvadányi József. 1793-ban. — „Ki lesz az örökös?” Hermann-Plön regénye, Magyarosította Mártonffy Frigyes. — „Semmi”, rajz, Vészi Ödöntől. — „A vakondok”. — A boríték tartalma: „Ház és tűzhely”; „Olesó és izléses pucos készítése.” — „Hogy kemény húst puhára főhessünk.” — „Rumos lepény.” — Vegyesek: „Rosz versek.” — „Szórákosság.” — „A nősiel minden osztályán más-más módon történik.” — „Bolg negyedóra.” — „Frigyes király.” — „Mint volt hajdan?” — Talányfejtő névsora. — Talányok. — Szerkesztői posta. Figyelmesen olvasva végig a lap tartalmát, ószintén kell megvallanunk, hogy a gondlőz szerkesztett és fényesen kiállított szépirodalmi hetilap valóban páratlanul áll a hasonló vállalatok közt, mert munkatársai egytől-egyig elsőrangú írók sorából vannak válogatva. Első helyen áll P. Szathmáry Károly az aranytollú, kitűnő történelmi regényírónk, ki „Székely támad, székely bánja” című regényében Zápolya János Zsigmond korából, érdekesítő modorával rajzolja az akkori szomorú állapotokat; továbbá Margitay Dezső „Palkó vitéze” zamatos, utánozhatatlan népies irállyal; Komócsy József a „Szerelm könyve” halhatatlan irójának „Három pohár” című kitűnő költeménye; a husz év óta előnyösen ismert Kazár Emil „Izsák” című regényével és a fiatal nemzedék közül az oly gyorsan óriássá növekedett Mikszáth Kálmán „A clubb” című kedélyes rajzával. Megemlítjük még a szerkesztőt, ki Hartman-Plön „Ki lesz az örökös?” című regényét magyarosította. Vannak még a borítékon ismertető és mulattató apróbb cikkek, hasznos tudnivalók, kedélyes apróságok és érdekes talányok. A derék vállalkozó kiadó valóban megérdemli a pártfogást és ajánljuk a „Gondlőz” olvasóinknak, mert a legjelesebb és legolcsóbb szépirodalmi hetilap, mely nem csupán gondjukat őrzi el, hanem népies, műveltető olvasmányt nyújt. A lap megjelen minden vasárnap három sűrűn nyomtatott íven és félíven színes borítékkal. Előfizetési ára: egy évre 6 frt, félévre 3 frt, negyedévre 1 frt 50 kr. Egyes szám ára 15 kr, kapható minden könyvkereskedésben; az újonnan belépett előfizetők az eddig megjelent 5 számot azonnal megkapják. Az előfizetési pénz Székely Aladár kiadó-tulajdonoshoz küldendő, Budapest, VII. Dob-utca 14. — Megrendelhető N.-Enyeden Wokál János könyvkereskedésében.

Megjelent és Wokál János könyv-árúsnál kapható Nagy-Enyeden:

A nihilisták (az orosz forradalmi mozgalmak története), írta Thun Alfons. Fordította Szentgyörgyi Vörös Dezső. ára 1 frt 80 kr.

Tisza Kálmán programja conservatív világitásban. Irta Tóth Gáspár, ára 20 kr.

Magyarország népességi statisztikája. Irta Láng Lajos és Jekelfalussy József, ára 5 frt.

Szabadság a hó alatt vagy a zöld könyv, történelmi regény. Irta Jókai Mór, új olcsó kiadás. Ára a négy kötetnek 2 frt 60 kr.

Képes világtörténet, alapította dr. Ribáry Ferenc. Az újkor, írta dr. Marczali Henrik. 121-ik füzet, ára 30 kr.

A kádárság. A „mesterségek könyvtára”-nak harmadik kötete. Szerkeszti Frecskay János, 60 ábrával. Ára 1 frt 50 kr.

Képes családi naptár 1885-ik évre, ára 60 kr.

Reglő bácsi naptára 1885-ik évre, ára 40 kr.

Közhasznú képes naptár 1885. évre, ára 40 kr.

Vig czimbora naptár 1885. évre, ára 30 kr.

A Budapest nagy képes naptára, ára 60 kr.

A Budapest kis képes naptára, ára 30 kr.

KÖZGAZDASÁG.

A komlóművelés Német- és Csehországban.

(Folytatás)

A megért komló-indát zsup és kévekötéshez használják fel.

Áttérek ezzel a törpe művelésre, melynek többféle kísérleteit különösen Spaltban láttam, de melyeknek előnyeit a Hermann-rendszerrel együttesen láttam bemutatva. Ilyen kísérletek pl. hogy minden tö mellett egy 2-2,50 méter magas, karvastagságú oszlop van, melyek 3-4 sor spárgával vannak átfonva és a komló ezen spárgán vezetetik fel.

Jöhetnek e rendszer mellett az 1 méter távolságra ültetett komlóknak is négyeseres csavarodásánál mintegy 5 méter növekedést adunk; s e mellett a szedés az indák bántódása nélkül történhetik, mindamellett e rendszernek nem jósolhatok nagy jövőt.

Mint előbb is mondtam, mindaz, mi a törpe művelésnél előnyös fel van tüntetve Hermann C. T. ottmarheimi földműves által megkezdett, és az ő nevével elnevezett módszerben, melyről dr. Pott azt állította:

„A komlótermelés tökéletesítése a termelők által egészen elhanyagolt; mindez azonban újra fel lett eleve- nitve, és talán valódi okszerű módon először érvényesítve a Hermann-féle 2 méter magas drótállvánnyal.”

Hermannt személyesen felkerestem, nem tudok ité- letet mondani rendszeréről, mert az teljesen felforgatja a komlóművelés összes eddig elfogadott szabályait, mikor azt állítja:

a) a komlóknak nem kell hosszú inda.

b) nem szabad a gyökereket metszeni.

De a helyett hogy saját, talán helytelen nézetemet adnám elő, közlöm kivonatban egyik szaktekintély leírását, mely szerint:

Az eddigi magas műveléssel elő van mozdítva, a levél, inda és szárnak szükségességénél sokkal nagyobb és üdőbb fejlődése.

Hogy a komlótohoz képződése a komló indáival lépést tarthasson, arra nagyobb mérvű légenyudus trágyázás szükséges, mi által azonban a tobozok minősége szenved.

A Hermann-rendszer mellett a levél- és inda-képzés nem nagyobb a szükségesnél; és ez által a trágyaszükséglet nagyban mérsékelte.

Éppen olyan elmésen és tökéletesen felel meg a Hermann-féle rendszer annak a követelménynek, hogy lehet tőleg egyforma szellőzést és napfényt legyen a növény minden részén; és e mellett nagyon ügyesen van alkalmazva azon természetszerű szokása a legtöbb kuszó növénynek, hogy sokkal inkább szeret bokrokon élni, mintsem függőleges irányban fölfelé kuszni.

Jelentékeny előnye a rendszernek, hogy az egyenletes beárnyékolás által fokozza a talaj termőképességét; mert valamint megakadályozza a talajnak a rekkenő napsugarak általi kiszáradását, éppen úgy ellensúlyozza a rohamos kihűlést.

S miután a növény alján képződő indák a földön fekszenek, ezzel a gyom növést is megakadályozzák.

Végül felemliti még a beállítás viszonylagos olesóságát; a mennyiben egy hektár beállítása kőtalpa állított öntött vasozlopokkal 960 frtba kerül; megjegyzi végül, hogy Németországban és Styríában tett kísérletek mind fényesen sikerültek és ott, a hol nem volt meg a kívánt eredmény, nagyon könnyű volt a hibát fölfedezni.

Erdélyben br. Apor Károly tett kísérletet Tófalván (Maros-Tordamegye) és az eredményül nagyon meg van elégedve.

Maga a rendszer röviden abból áll, hogy 1,50 méter sor- és növénytávolsággal 2 méter magas oszlopokat

alkalmaz, azok tetejét dróttal egybeköti, a növények az oszlop tetején lévő dróttal felkuszva ott a szomszéd tö indájáig vezetnek, és ha még tovább is akarna nőni, akkor az inda megcsontoztatik.

Talán felesleges megemlítenem, hogy itt is az inda alsó részén 1,50 méter magasra a kacsok letisztítottak.

Második állítása Hermannnak, hogy nem kell a gyökereket megmetszeni.

Mert a metszés folytán:

1. a gyökereken sebek támadnak, melyek begyógyulására sok, a kifejlődéshez szükséges anyag fordítatik; de másfelől a gyökereket a levágtott részek potlására ingerelve, egyúttal szükségfeletti hajtásokra is szoktatjuk;

2. megrövidítjük az életkort; mert a metszésről már gondoskodott a természet a föld feletti indáknak évenkénti elszáradásával;

3. a metszéssel késleltetjük a növény kellő fejlődését és az aratást; de a késői aratásnál sokkal fontosabb dolog, hogy a nem metszett tön június végéig, mikor t. i. a levéltetek megjelennek, a komló indája, levelei már annyira megfásultak, hogy a csak félig kifejlett nedvdús táplálékot kedvelő rovarok számára nem képeznek többé csalókat;

4. a tavaszi metszéssel a talaj megtapostatik;

5. a metszés egyike a legköltségesebb és legnagyobb szakértelmet kívánó munkának. Míg ellenben ha nem metszünk, mindezen hátrányok elkerülhetők, s e mellett az indák épen azon gyökérszemekből képződhetnek, melyek erre az előző évben természetszerűleg lkészültek, s melyeknek már a természet megadta mindazon előfeltételeket, melyek az egészséges inda képződéséhez szükséges.

Egy századokon keresztül üzött gyakorlatnak izent háborút Hermann.

Sok a bámolója; még több az ócsárló. Az idő fogja megmutatni, hogy melyiknek van igaza.

— **Piaci árjegyzék.** Nagy-Enyed, 1884. okt. hó 23-dikéről Hectoliter tisztabuza 4 frt 50 kr. Rozs 4 frt — kr. Elegybuza 4 frt — kr. Törökbuza 4 forint. Zab 2 frt 10 kr. 100 klgm széna 4 frt 40 kr. Egy kilogramm sertésbús 44 kr, marhahús 40 kr. borjúhús 36 kr. Szalma 1 frt 40 kr, berbéshús 28 kr.

FELELŐS SZERKESZTŐSÉG:

DR. MAGYARI KÁROLY.

TÖRÖK BERTALAN. SZILÁGYI FARKAS.

KIADÓ-TULAJDONOS: WOKÁL JÁNOS.

Sz. 4411-1884.

tkvi

Árverési hirdetmény.

A nagyenyedi kir. járásbírószág, mint telekkönyvi hatóság részéről közlé tétetik, hogy a kir. kincstárnak végrehajtható 53 frt 16 kr tőke, ennek 1880. nov. 30-tól járó 6% kamata, és 5 forint 80 krajczár költség kielégítése végett végrehajtást szenvedők Kriszán Antonie és neje Mária Todorikának az alsórbói 46 számú telekjegyzőkönyvben A+ 1 rendszám alatt foglalt fekvősége 334 frtban megállapított kikiáltási árban Alsó-O-rbó község előjárósági helyiségében 1884. évi november hó 5-én délelőtti 9 órakor tartandó nyilvános árverésen kikiáltási áron alól is eladtnak.

Venni szándékozők kötelesek a kikiáltási ár 10%-át készpénzben vagy pedig az 1881. évi LX. t.-cz. 42. §. jelzett árfolyammal számított óvadékképesnek nyilvánított értékpapirokban a kiküldött kezéhez letenni.

A vételért pedig vásárló az árverezés jogerőre jutása után 30 nap alatt köteles a feltételekben megnevezett kir. adó-, mint letéti hivatalhoz lefizetni.

Különb az árverezés megállapított feltételei alólirt telekkönyvi hatóságnál a hivatalos órák alatt és Alsó-O-rbó község előjáróságánál megtekinthetők.

A kir. járásbírószág, mint telekkönyvi hatóságtól.

Nagy-Enyeden, 1884. augusztus hó 22-én.

Szentpáli,
kir. aljbíró.

Sz. 4413-1884.

tkvi

Árverési hirdetmény.

A nagyenyedi kir. járásbírószág, mint telekkönyvi hatóság részéről közlé tétetik, hogy a kir. kincstárnak végrehajtható 103 frt 71 kr tőke, ennek 1882. szeptember 28-tól járó 6% kamata, és 5 forint 15 kr költség kielégítése végett végrehajtást szenvedők Krisztea Vaszília Tenyie és Tepaszia kiskorúaknak a muzsinai 36. sz. tjkvben A+ 1-18. rendszám alatt foglalt fekvőségei 354 frtban megállapított kikiáltási árban Muzsina község előjárósági helyiségében 1884. évi november hó 8-ikán délelőtti 9 órakor tartandó nyilvános árverésen kikiáltási áron alól is eladtnak.

Venni szándékozők kötelesek a kikiáltási ár 10%-át készpénzben, vagy pedig az 1881. évi LX. t.-cz. 42. §. jelzett árfolyammal számított, óvadékképesnek nyilvánított értékpapirokban a kiküldött kezéhez letenni.

A vételért pedig vásárló az árverezés jogerőre jutása után 30 nap alatt köteles a feltételekben megnevezett kir. adó-, mint letéti hivatalhoz lefizetni.

Különb az árverezés megállapított feltételei alólirt telekkönyvi hatóságnál a hivatalos órák alatt és Muzsina község előjáróságánál megtekinthetők.

A kir. járásbírószág, mint telekkönyvi hatóságtól.

Nagy-Enyeden, 1884. augusztus hó 22-én.

Szentpáli,
kir. aljbíró.

Értesítés.

A Várszeg-utczában fekvő 412. szám alatti ugynevezett Zoltán-féle házas telek a hozzá tartozó nagy gyümölcsös kerttel együtt a jövő 1885. év április 24-től kezdődőleg 3 egymásután következő évekre bérbe kiadó.

Értekezhetni id. Kovács Mihályal tövis-utczai lakásán.

(B.) H

nagyobb rés
ennélfogva
pezi a legna
már régen
felvételek sz
Ugyanis Ma
népességéből
3,325.220.
találattott; h
ságot, vagy
juk, akkor
maradó 67-
tartozik az
Ezen létszám
szonbérlló, a
évi szolgál
kell rajta le
látva étellel,
ban a közte
zott rendes
forintot fizet
nak 21 milli
Ámde
a nagy váro
a mellékes
addig a föld
községi rova
a városi —
kárpótolva v
nak az ő ki
jut az anya
Ha ezekből
kell keresni
mindazon e
folytán elér
Mily s
fáradság k

„1784-be

— Közli: Sze

Kristo
felprédálások
egyrésze ber
Orson, Nagy
kutsán, épp
gyarok udva
helyeknek is
a templomok
tárok és ura
Körösbányán
mot kirontva
megfosztottá

Ismét
hoktlé Körö
lesége, Ribit
Dsunkon Ny
Ezek k
a zenebona
Ilyére, onna
paraszt öltöz
már akkor
oláhok és m
gött az oláh